

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

#11

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟΝ ΥΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΙΝΔΥΝΟ ΤΗΣ ΕΕ
ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΥΠΟ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ ΣΑΛΒΙΝΙ
ΙΣΠΑΝΙΑ: ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΤΡΟΦΗ Η ΑΠΛΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΚΥΤΑΛΗΣ;

Ομάδα Μελέτης Ευρωπαϊκών Εξελίξεων
Συντονιστής Δελτίου: Γιώργος Καπόπουλος
Σχόλια και παρατηρήσεις μπορούν να αποστέλλονται
στο info@enainstitute.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα σύνταξης

03

Το ευρωπαϊκό σταυροδρόμι της Γερμανίας

04

Η μεταναστευτική κρίση αποκαλύπτει τον υπαρξιακό κίνδυνο της ΕΕ

07

Ιταλική κυβέρνηση υπό κηδεμονία Σαλβίνι

09

Ισπανία: Προοδευτική στροφή ή απλή αλλαγή κυβερνητικής σκυτάλης;

12

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΝΑ

Με το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων, το Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ επιλέγει να πάρει μέρος στον δημόσιο, συχνά συγκρουσιακό, διάλογο γύρω από τα ευρωπαϊκά πράγματα.

Το Δελτίο εστιάζει σε θέματα που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον στην τρέχουσα συγκυρία, συγχρόνως όμως η εξέλιξή τους αναμένεται να επηρεάσει μεσομακροπρόθεσμα το μέλλον της Ευρώπης. Εκδίδεται μηνιαία, στο πλαίσιο της ευρύτερης δραστηριότητας του Ινστιτούτου.

Στη βάση των αρχών της Ιδρυτικής Διακήρυξης του ΕΝΑ, το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων δεν θα στέκεται πολιτικά και κοινωνικά ουδέτερο απέναντι στα γεγονότα, αλλά θα αναζητεί πειστικές απαντήσεις, σε προοδευτική κατεύθυνση, στις ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα το ευρωπαϊκό εγχείρημα.

Το αφετηριακό ερώτημα στο οποίο το Δελτίο επιχειρεί να απαντήσει δεν είναι το συχνά διατυπούμενο «περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη;» αλλά το «ποια Ευρώπη θέλουμε;» και το πώς αυτή μπορεί να οικοδομηθεί.

Η οικονομική κρίση λειτούργησε ως καταλύτης, επιταχύνοντας την προϊούσα απομάκρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις ιδρυτικές αξίες και αρχές της, από το θεσμικό και κοινωνικό δημοκρατικό της κερκτημένο. Η κυριαρχία μιας τεχνοκρατικά οριζόμενης πολιτικής και οικονομικής ορθοδοξίας απογυμνώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα από τις δημοκρατικές του λειτουργίες, θέτοντας εκ νέου, με πειστικό τρόπο, το ερώτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης των οργάνων και των αποφάσεων της ΕΕ και της κοινωνικής γείωσης των πολιτικών της. Παράλληλα, με το ξέσπασμα και της προσφυγικής κρίσης, οι αξίες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας και του πλουραλισμού, που λειτούργησαν στο παρελθόν προωθητικά για τη συνάντηση των λαών της Ευρώπης σε μια προοδευτική κατεύθυνση, τίθενται πλέον υπό αμφισβήτηση.

Οι ιδέες και οι απόψεις που διατυπώνονται συναφώς είναι πολλές. Οι απαντήσεις που επεξεργάζονται οι ευρωπαϊκές ελίτ μοιάζουν ωστόσο να αδυνατούν να προσεγγίσουν το κρίσιμο ερώτημα: **Πώς σκεφτόμαστε σήμερα (για) την Ευρώπη του αύριο; Την Ευρώπη που θα ισχυροποιήσει τα δημοκρατικά της αντανακλαστικά, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών, θα προτάξει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και θα αποκρούσει αποτελεσματικά τη διχαστική ρητορεία της ακροδεξιάς απειλής;**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Οι κλυδωνισμοί στο πολιτικό σκηνικό της Γερμανίας, ο αντίκτυπος της προσφυγικής/μεταναστευτικής κρίσης στην ΕΕ, οι ενδοκυβερνητικές ισορροπίες στην Ιταλία και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η νέα ισπανική κυβέρνηση περιλαμβάνονται στην ύλη του Δελτίου Ευρωπαϊκών Εξελίξεων #11.

Η σύγκρουση Μέρκελ - Ζεεχόφερ για το προσφυγικό δεν ήταν απλώς ένα μεμονωμένο επεισόδιο, αλλά αντανάκλαση του πανικού που προκαλεί η ακροδεξιά Εναλλακτική για την Γερμανία στους Βαυαρούς Χριστιανοκοινωνιστές αλλά και τους Χριστιανοδημοκράτες. Η άκρα δεξιά στη Γερμανία αναπτύχθηκε στη σκιά της εθνικής αναδίπλωσης που επέλεξαν οι κυβερνώντες στο Βερολίνο απέναντι στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008.

Η πρόσφατη Σύνοδος Κορυφής επιβεβαίωσε με ξεκάθαρο τρόπο ότι η προσφυγική/μεταναστευτική όχι μόνο δεν αποτελεί παρελθόν αλλά θα εξακολουθήσει να διχάζει την κατακερματισμένη πολιτικά Ευρωπαϊκή Ένωση. Η διαχείριση του ζητήματος είναι βαθιά συμβολική για την Ευρώπη, με την πολιτική άνοδο του ακροδεξιού λαϊκισμού να συνιστά υπαρξιακό κίνδυνο για την ΕΕ.

Ένα μήνα μετά το σχηματισμό κυβέρνησης, ο Ματέο Σαλβίνι έχει επισκιάσει τον θεωρητικά μεγαλύτερο κυβερνητικό εταίρο και κινείται ως ο ηγέτης, αλλά και ανανεωτής, της όλης ιταλικής δεξιάς. Οι 5 Αστέρες ξεδιπλώνουν το φιλολαϊκό τους πρόγραμμα για να αποκαταστήσουν τις ενδοκυβερνητικές ισορροπίες, προς τα πού όμως θα κλίνει η πλάστιγγα;

Η πολιτική καθαίρεση του πρώην Ισπανού πρωθυπουργού Μαριάνο Ραχόι ήταν το αποτέλεσμα της ευρείας συστράτευσης κομμάτων με διαφορετικό πολιτικό προσανατολισμό και πολιτικά αιτήματα αλλά με κοινό παρονομαστή την αλλαγή μιας πολιτικής ηγεσίας «βουτηγμένης» στα σκάνδαλα και στη διαφθορά. Ωστόσο, στο επίπεδο της κοινοβουλευτικής ισχύος, είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι το Σοσιαλιστικό Κόμμα βρίσκεται και θα βρίσκεται υπό πίεση για υποχωρήσεις και συμβιβασμούς από τις δυνάμεις που το στήριξαν για να πέσει ο Ραχόι. Και την ισχυρότερη πίεση θα την ασκούν οι Podemos.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

του Γιώργου Καπόπουλου

Λίγες μέρες πριν από μια Σύνοδο Κορυφής που είχε ως κύριο θέμα της ατζέντας της τη Γαλλογερμανική πρόταση για τη μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης, ο ηγέτης των Βαυαρών Χριστιανοκοινωνιστών και Υπουργός Εσωτερικών Ζεεχόφερ ανέτρεψε τα πάντα, απειλώντας με μονομερείς ενέργειες στο προσφυγικό-μεταναστευτικό.

Προκάλεσε μια Μίνι Σύνοδο Κορυφής, άλλαξε την Ατζέντα της Συνόδου Κορυφής του Ιουνίου και πρόσθεσε, μεταξύ 1ης και 2ας Ιουλίου, ένα 48ωρο αβεβαιότητας για την επιβίωση της Μερκελ και του μεγάλου συνασπισμού της.

Το σημαντικότερο όπως πέρασε σχεδόν απαρατήρητο: Η γαλλογερμανική πρόταση για τη μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης, η οποία είχε διαμορφωθεί στη Συνάντηση Κορυφής Μέρκελ-Μακρόν στο Μέζεμπεργκ, θα συζητηθεί στην πορεία για τη Σύνοδο Κορυφής του Δεκεμβρίου του 2018.

Επί της ουσίας πρόκειται για ένα άδοξο τέλος της προσπάθειας Μακρόν να αντιμετωπισθεί διαρκώς αυξανόμενη επιρροή του ακροδεξιού ευρωσκεπτικιστικού λαϊκισμού μέσω της εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της λαϊκής νομιμοποίησης των ευρωπαϊκών θεσμών.

Η απάντηση της Γερμανίας στην πρόταση Μακρόν καθυστέρησε λόγω της μετεκλογικής αβεβαιότητας για το σχηματισμό κυβέρνησης και δόθηκε πριν από λίγες βδομάδες με τη μορφή δραστικής περικοπής ή και απονεύρωσης της πρότασης του Γάλλου Προέδρου.

Η μετάθεση για το Δεκέμβριο ήταν μάλλον μια κίνηση εξάμηνης καθυστέρησης για να σωθούν τα προσχήματα για τον Μακρόν παρά διασφάλιση της με εκπτώσεις μεταρρύθμισης.

Ούτως η άλλως ακόμη και στο καλύτερο δυνατό σενάριο εξελίξεων για τη μεταρρύθμιση τα Ευρωζώνης, το Δεκέμβριο ο ωφέλιμος πολιτικός χρόνος θα έχει εξαντληθεί με ορίζοντα τις Ευρωεκλογές της άνοιξης του 2019.

Στην γραμμή Μακρόν που συνίσταται στην επιθετική φυγή προς τα εμπρός με επιτάχυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η Γερμανία του παραπαίοντος υπό την Μέρκελ μεγάλου συνασπισμού απαντά με την αναδίπλωση και την περιχαράκωση στο εθνικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της Εναλλακτικής για την Γερμανία.

Το ψυχόδραμα Μέρκελ-Ζεεχόφερ για το μεταναστευτικό-προσφυγικό δεν ήταν μεμονωμένο επεισόδιο αλλά η προαναγγελία του τι θα επακολουθήσει στη Γερμανία με ορίζοντα τις Εκλογές στην Βαυαρία τον ερχόμενο Οκτώβριο και στη συνέχεια τις Ευρωεκλογές.

Ανά πάσα στιγμή, το προσφυγικό, το ενδεχόμενο στήριξης μιας χώρας της Ευρωζώνης ή η υιοθέτηση από την Ιταλία μιας ακόμη περισσότερο παραβατικής δημοσιονομικής πολιτικής, θα προκαλούν στην κοινοβουλευτική ομάδα της CDU-CSU πρωτοβουλίες και συσπειρώσεις ώστε η όποια επιλογή της Άνγκελα Μέρκελ να μην ενισχύσει κι άλλο τον ούριο δημοσκοπικό άνεμο στα πανιά της Εναλλακτικής για τη Γερμανία.

Εν τέλει, η πλήρης απόσχιση της Βαυαρικής CSU από την CDU δεν ματαιώθηκε αλλά αναβλήθηκε. Εάν, μάλιστα, η συνταγή της περιχαράκωσης σε σκληρές δεξιές θέσεις για την Ευρώπη και το προσφυγικό αποδώσει στη Βαυαρία τον Οκτώβριο, είναι βέβαιο ότι το κόμμα του Ζεεχόφερ θα μπει στον πειρασμό να κατέβει στις Ευρωεκλογές με ξεχωριστή λίστα σε όλη τη Γερμανία.

Μια πολιτική σκηνή κατακερματισμένη σήμερα σε επτά κόμματα και σε ένα όχι πολύ μακρινό μέλλον σε περισσότερα σημαίνει το οριστικό τέλος της μεταπολεμικής σταθερότητας της -Δυτικής μέχρι το 1989 και της Ενιαίας στη συνέχεια- Γερμανίας. Τα παραπάνω δεν ήλθαν ως κεραυνός εν αιθρία, καθώς τις τελευταίες τρεις δεκαετίες η μετά την ενοποίηση Γερμανία καταγράφει σημαντική στροφή στην ευρωπαϊκή της πολιτική, η οποία όμως δεν αξιολογείται στις πραγματικές της διαστάσεις.

Πολύ πριν από την Ευρωζώνη και το προσφυγικό-μεταναστευτικό, η Γερμανία έδωσε το πρώτο δείγμα γραφής της εθνικής της αυτοπεποίθησης όταν, μετά τον Ιούνιο του 1991, ο τότε Καγκελάριος Κολ και ο Υπουργός Εξωτερικών Γκένσερ άρχισαν να εκβιάζουν τους εταίρους τους να αναγνωρίσουν «εδώ και τώρα» τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας υπό την απειλή μονομερούς γερμανικής αναγνώρισης της απόσχισης της Σλοβενίας και της Κροατίας, αλλά και συνολικής εμπλοκής της εν εξελίξει διακυβερνητικής διαπραγμάτευσης με ορίζοντα, τότε, τη Σύνοδο Κορυφής του Μάαστριχτ στα τέλη της ίδιας χρονιάς.

Όσοι δεν έλαβαν το «μήνυμα» το 1991, τους δόθηκε μια ευκαιρία για δεύτερη φορά το 2008-10, όταν η Γερμανία του πρώτου μεγάλου συνασπισμού απέρριψε την πρόταση Σαρκοζί για κοινή θωράκιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ευρωζώνης.

Η Μέρκελ, που σήμερα στο προσφυγικό αμύνεται με το επιχείρημα ότι σε ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα μπορεί να υπάρξει μόνο ευρωπαϊκή λύση, τότε, το 2008, επέλεξε μαζί με τους Σοσιαλδημοκράτες εταίρους της τη γραμμή της εθνικής περιχαράκωσης που θα μπορούσε να συμπυκνωθεί στο «Πρώτα η Γερμανία» οκτώ χρόνια πριν από την εκλογή του Τραμπ.

Το 2008 όταν η Μέρκελ απειλούσε μέχρι την τελευταία στιγμή να μην λάβει μέρος στην πρώτη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωζώνης που είχε συγκαλέσει ο Σαρκοζί την επαύριον της έναρξης της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης δεν υπήρχαν ούτε Εναλλακτική για την Γερμανία ούτε ευρωσκεπτικιστικές συσπειρώσεις στη Χριστιανοδημοκρατία. Τότε, συνειδητά, Χριστιανοδημοκράτες και Σοσιαλδημοκράτες επέλεξαν τη γραμμή της εθνικής αναδίπλωσης-περιχαράκωσης, λέγοντας ένα σαφές «δεν θέλω» στην πρόταση για εμβάθυνση της ευρωπαϊκές ολοκλήρωσης.

Το έδαφος στο οποίο αναπτύχθηκε η Εναλλακτική για την Γερμανία, μετά την ίδρυση της στα μέσα του 2013, το έστρωσε το «δεν θέλω περισσότερη Ευρώπη» που επέλεξε ο πρώτος μεγάλος συνασπισμός το 2008.

Σήμερα, δέκα χρόνια μετά, δίπλα στο «δεν θέλω» έρχεται να προστεθεί το «δεν μπορώ», καθώς η «Εναλλακτική» επένδυσε στην εθνική αναδίπλωση-περιχαράκωση που καλλιέργησαν μετά το 2008, από κοινού, Χριστιανοδημοκράτες και Σοσιαλδημοκράτες.

Σε κάθε περίπτωση τα όσα έχουν καταγραφεί μετά τις τελευταίες εθνικές γερμανικές εκλογές της μέχρι και σήμερα είναι μια απότομη προσγείωση σε μια σκληρή πραγματικότητα. Η Γερμανία, για το ορατό μέλλον, όχι μόνον δεν πρόκειται να διορθώσει τη στρατηγική της στην Ευρωζώνη αλλά θα εγκλωβίζεται ακόμη περισσότερο σε μια εθνική περιχαράκωση, επιζήμια σε τελική ανάλυση για τα ίδια τα ζωτικά της συμφέροντα.

Άλλωστε το προσφυγικό-μεταναστευτικό είναι η πιο περίτρανη απόδειξη των αντιφάσεων της Γερμανίας. Τα κλειστά σύνορα και οι μηδενικές εισροές έχουν αναδειχθεί στο μείζον πολιτικό διακύβευμα, την ώρα που οι δημογραφικές προβολές μας προειδοποιούν ότι η χώρα σε ορίζοντα δύο έως τριών δεκαετιών θα χρειάζεται μερικά εκατομμύρια νέων μεταναστών.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟΝ ΥΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΙΝΔΥΝΟ ΤΗΣ ΕΕ

του Βαγγέλη Βιτζηλαίου

Η πρόσφατη Σύνοδος Κορυφής, το διήμερο 28 και 29 Ιουνίου, επιβεβαίωσε με θεαματικό τρόπο δύο παράλληλες και άκρως συνδεδεμένες πραγματικότητες. Η προσφυγική/μεταναστευτική κρίση είναι εδώ και θα εξακολουθήσει να υφίσταται, παρά το σημαντικό περιορισμό των ροών, σε σχέση με την κλιμάκωσή της το 2015. Την ίδια ώρα, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κατακερματισμένη πολιτικά, αφού παρά την όποια πρόσκαιρη συμφωνία, η όξυνση του ζητήματος μπορεί να προκαλέσει νέο διχασμό και αντιπαράθεση μεταξύ των αντίπαλων μπλοκ που έχουν διαμορφωθεί. Ενώ διεξαγόταν η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με κύριο και φλέγον ζήτημα αυτό της διαχείρισης του προσφυγικού/μεταναστευτικού, πάνω από 100 μετανάστες έχαναν τη ζωή τους από πνιγμό στα ανοιχτά της Λιβύης, υπενθυμίζοντας ότι ο εφησυχασμός δεν επιτρέπεται.

Ανθρωπισμός vs Ξενοφοβία

Σε πολιτικό επίπεδο δύο διακριτοί πόλοι είναι εμφανείς. Από τη μία πλευρά ο ξενοφοβικός, αυτός του ακροδεξιού λαϊκισμού, της έξαρσης των εθνικιστικών ανταγωνισμών απέναντι στο διαμοιρασμό βαρών και στην κοινή δράση των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την άλλη, η πλευρά του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της εφαρμογής στην πράξη των ευρωπαϊκών αξιών και της προσπάθειας εξεύρεσης βιώσιμης λύσης μέσω της κοινής προσπάθειας.

Η Σύνοδος Κορυφής κατέδειξε, δυστυχώς για το κομμάτι της προοδευτικής Ευρώπης, ότι οι ο πρώτος πόλος έχει την πολιτική ισχύ να θέτει τις επιδιώξεις και τα αιτήματά του στην ευρωπαϊκή ατζέντα. Ο Αυστριακός καγκελάριος, Σεμπάστιαν Κουρτς, ο Ούγγρος πρωθυπουργός Βίκτορ Ορμπάν, ο Ιταλός επικεφαλής της (συγκυβερνώσας) Λέγκας του Βορρά, Ματέο Σαλβίνι, μεταξύ άλλων, έχουν ενώσει τις φωνές τους σε μία πολιτική γραμμή με κοινά χαρακτηριστικά. Αποτέλεσμα, οι αποφάσεις για περιφερειακές πλατφόρμες αποβίβασης προσφύγων/μεταναστών και ελεγχόμενα κέντρα σε κράτη-μέλη.

Το βέτο με το οποίο απείλησε ο Ιταλός πρωθυπουργός, Τζιουζέπε Κόντε, τα συμπεράσματα της Συνόδου, η στάση του επικεφαλής του βαυαρικού κόμματος των Χριστιανοκοινωνιστών (CSU), Χορστ Ζέεχοφερ, όπως και η αντιπαράθεσή του με την Άνγκελα Μέρκελ που κλυδώνισε σημαντικά τον κυβερνητικό συνασπισμό στη Γερμανία, παρά τη φαινομενικά πρόσκαιρη χρυσή τομή που βρέθηκε, αποτελούν κομμάτια ενός σκοτεινού «παζλ» που συνθέτει το ευρωπαϊκό τοπίο για το παρόν και το μέλλον.

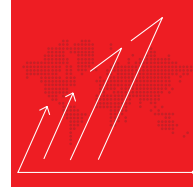
Η αυστριακή προεδρία της ΕΕ με την ομιλία του Αυστριακού Καγκελαρίου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έδωσε στίγμα. Ο Σεμπάστιαν Κουρτς, αφού εξέφρασε την ικανοποίησή του για τα αποτελέσματα της Συνόδου Κορυφής που, όπως είπε, «αναγνώρισε τη ανάγκη προστασίας των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης», διαμήνυσε προς τη Γερμανία ότι η Αυστρία θα αντιδράσει, αν το Βερολίνο προχωρήσει σε μονομερή μέτρα για το προσφυγικό ζήτημα.

Η ΕΕ ακολουθεί τον επικίνδυνο δρόμο

Όλες οι εξελίξεις, απόρροια της ανόδου και πολιτικής επέκτασης του ακροδεξιού λαϊκισμού, συνδιαμορφώνουν με ξεκάθαρο τρόπο ένα μεγάλο, υπαρξιακού χαρακτήρα, κίνδυνο για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη συνοχή της.

Η Γερμανίδα καγκελάριας δήλωσε λίγο πριν από τη Σύνοδο των Ευρωπαίων ηγετών ότι «η μετανάστευση μπορεί να κρίνει τη μοίρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Παρ' όλα αυτά, η Ευρώπη κινείται προς τα πίσω, προς τα εθνικιστικά ένστικτα και συμφέροντα. Δεν κάνει βήματα προς την αντιμετώπιση των δομικών παθογενειών της, που είχαν συνέπειες σε πολιτικό, οικονομικό και κυρίως κοινωνικό επίπεδο, με τη μεταρρύθμιση ΕΕ και Ευρωζώνης να παραμένει σε αμφιβολία.

Η διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης είναι βαθιά συμβολική για την Ευρώπη αποτελώντας την ισχυρότερη εξήγηση της αύξησης του ευρωσκεπτικισμού. Η Ευρώπη του ανθρωπισμού, έδειξε την εικόνα μιας ηπείρου των τειχών, των φρουρίων, της περιχαράκωσης, του φόβου απέναντι στους «άλλους» που έρχονται ως δυνάμει απειλή. Ο κίνδυνος μιας μόνιμα διχασμένης ΕΕ μεγαλώνει.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΥΠΟ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ ΣΑΛΒΙΝΙ

του Χρήστου Κανελλόπουλου

Η κυβέρνηση Κόντε μετρά μόλις ένα μήνα ζωής και έχει αφήσει ήδη ένα εντονότατο αποτύπωμα στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή. Το παράδοξο είναι πως αυτό το αποτύπωμα αφορά αποκλειστικά ενέργειες του ελάσσονος εταίρου αυτής της κυβέρνησης συνασπισμού που στηρίζεται στη σύμπραξη του κόμματος που κέρδισε τις εκλογές της 4ης Μαρτίου λαμβάνοντας ποσοστό 33%, δηλαδή του Κινήματος 5 Αστέρων, και ενός κόμματος που ήρθε τρίτο με ποσοστό 17%, της Λέγκας. Κι όμως σε αυτές τις λίγες εβδομάδες από την ορκωμοσία της νέας κυβέρνησης, είναι εύκολο να μπερδευτεί κανείς ακόμα και για το ποιος είναι ο πρωθυπουργός της Ιταλίας. Ο ηγέτης της Λέγκας, ο Ματέο Σαλβίνι, μονοπωλεί την επικαιρότητα, επιβάλλοντας την ατζέντα του. Ο Σαλβίνι, αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Εσωτερικών, εμφανίζεται καθημερινά στα μίντια για να εξηγήσει κάθε πτυχή της πολιτικής του: για την εκδίωξη των πλοιαρίων που νοικιάζουν οι ΜΚΟ για να μεταφέρουν με ασφάλεια τους μετανάστες από τις ακτές της Λιβύης στην Ιταλία, για να ξεχωρίσει τους καλούς από τους κακούς μετανάστες, για τα σχέδια να απογράψει τους Ρομά της Ιταλίας -ακόμα και αν πολλοί είναι Ιταλοί πολίτες- με σκοπό να προχωρήσει σε μαζικές απελάσεις.

Ωστόσο, η αντιμεταναστευτική πολιτική του προκαλεί τριβές εντός της κυβέρνησης και δυνητικές εστίες κινδύνου. Οι 5 Αστέρες ελέγχουν το Υπουργείο Μεταφορών, που είναι υπεύθυνο για την ακτοφυλακή, όπως και το Υπουργείο Άμυνας. Φαίνεται πως τα σκάφη του λιμενικού και του ιταλικού Πολεμικού Ναυτικού συνεχίζουν να πραγματοποιούν διασώσεις μεταναστών στη θάλασσα. Συνεπώς εδώ μπορεί να έχουμε μια ιδιαίτερα επικίνδυνη εξέλιξη. Η άρνηση του Σαλβίνι να δέχεται τα σκάφη των ΜΚΟ στα ιταλικά λιμάνια, είναι πιθανόν να στρέψει τους μετανάστες σε μη ασφαλή μέσα μεταφοράς για να διασχίσουν τη Μεσόγειο, με την ελπίδα της διάσωσής τους στη θάλασσα από το ιταλικό ναυτικό.

Η υπερδραστηριότητα του Ματέο Σαλβίνι και η ακροδεξιά πολιτική του φαίνεται να αποδίδουν για τον ίδιο, όπως αποδίδει και η εναντίωση στους σχεδιασμούς της Γαλλίας και ιδίως της Γερμανίας, για τη μεταρρύθμιση της ευρωζώνης ή για τη διαχείριση του μεταναστευτικού και προσφυγικού προβλήματος.

Η δημοφιλία του Σαλβίνι αυξάνεται, μαζί και η υποστήριξη των πολιτικών του, ενώ οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι απορροφά τους ψηφοφόρους του Μπερλουσκόνι. Στις δημοτικές εκλογές που έγιναν τον Ιούνιο σε πολλές ιταλικές πόλεις, σάρωσαν οι υποψήφιοι της δεξιάς όχι μόνο σε βάρος κεντροαριστερών, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και σε βάρος δημάρχων των 5 Αστέρων. Ο Σαλβίνι σύντομα θα είναι ο αδιαμφισβήτητος ηγέτης της ιταλικής δεξιάς, αλλά μιας δεξιάς ανασυγκροτημένης στα ιδεολογικά πρότυπα της αμερικανικής alt-right και ενδεχομένως ευθυγραμμισμένης με την πολιτική Τραμπ στην Ευρώπη. Σε αυτές τις συνθήκες, ο ηγέτης της Λέγκας δεν αποκλείεται να θελήσει να κεφαλαιοποιήσει την πολιτική του ισχύ οδηγώντας τη χώρα σε πρόωρες εκλογές.

Την ώρα που ο Σαλβίνι κυριαρχεί επικοινωνιακά σε Ιταλία και εμφανίζεται ως ανατέλλων αστέρας στην Ευρώπη, οι 5 Αστέρες αντιμετωπίζουν μια διπλή πίεση: Από τη μία, η φαινομενικά μαχητικότερη αντισυστημική πολιτική του Ματέο Σαλβίνι που προκαλεί αναστάτωση στις ευρωπαϊκές ελίτ, φέρνει απώλειες ψηφοφόρων από τα δεξιά. Από την άλλη, η συνύπαρξη με έναν τόσο ξενοφοβικό εταίρο, προκαλεί αγανάκτηση στους κεντροαριστερές και αριστερές προέλευσης ψηφοφόρους του Κινήματος 5 Αστέρων. Μάλιστα, ο Ρομπέρτο Φίκο, πρόεδρος της ιταλικής βουλής και προερχόμενος από την αριστερή πτέρυγα των 5 Αστέρων, εναντιώθηκε δημόσια στην πολιτική κλειστών λιμανιών για τους μετανάστες.

Σε αυτό το πλαίσιο, ίσως τις επόμενες βδομάδες επιτρέψουν στον Λουίτζι Ντι Μάιο να περάσει στην αντεπίθεση. Ήδη, αυτή την εβδομάδα ο Ντι Μάιο ακύρωσε το διαβόητο «Jobs Act» του Ρέντσι λέγοντας ότι κηρύσσει «πόλεμο στην επισφάλεια». Ακόμη, με Προεδρικό Διάταγμα «της αξιοπρέπειας» καθιερώθηκαν αντικίνητρα για τις συμβάσεις προσωρινής εργασίας ή ορισμένου χρόνου και αυξήθηκε η αποζημίωση στις απολύσεις, ενώ μέριμνα δόθηκε στην καταπολέμηση της επισφάλειας των εργαζομένων στη διανομή φαγητού, με εκπροσώπους των οποίων συναντήθηκε ο Ντι Μάιο αμέσως μόλις ανέλαβε. Επιπλέον, εισάχθηκε νομοθεσία που υποχρεώνει τις εταιρείες που μεταφέρουν την παραγωγή τους σε άλλες χώρες, να επιστρέψουν στο διπλάσιο ή τετραπλάσιο τις φοροελαφρύνσεις που έλαβαν. Αναμένεται επίσης η ακύρωση του ασφαλιστικού νόμου Ρέντσι με παράλληλη αύξηση των χαμηλών συντάξεων. Είναι νωρίς ακόμα για ασφαλή συμπεράσματα, αλλά φαίνεται πως στην Ιταλία, δηλαδή σε μια μεγάλη βιομηχανική οικονομία, έχουμε για πρώτη φορά στην Ευρώπη, εδώ και δεκαετίες, απόπειρες εργασιακής επαναρρύθμισης και αντιστροφής ή ανάσχεσης των νεοφιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων.

Προφανώς αυτά τα φιλο-κοινωνικά μέτρα και ενδεχομένως άλλα που θα ακολουθήσουν, συνεπάγονται αφήφηση των δεσμεύσεων του Συμφώνου Σταθερότητας -η ιταλική κυβέρνηση έχει ήδη διαμηνύσει ότι θα παραβιάσει την υποχρέωση για δημοσιονομικό έλλειμμα έως 3% του ΑΕΠ.

Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την αντίδραση των οργάνων των Ιταλών εργοδοτών που προκάλεσε το Διάταγμα για τα εργασιακά, ενισχύουν το αντισυστημικό προφίλ της κυβέρνησης. Ο χρόνος θα δείξει ποιος θα είναι ο κύριος ωφελημένος του «μπρα ντε φερ» ανάμεσα στο συντηρητισμό του Σαλβίνι και την προσπάθεια Ντι Μάιο να υλοποιήσει μια «κοινωνική ατζέντα». Η έως τώρα πολιτική υπεροχή Σαλβίνι του δίνει ένα προβάδισμα.

ΙΣΠΑΝΙΑ: ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΤΡΟΦΗ Η ΑΠΛΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΚΥΤΑΛΗΣ;

του Δημήτρη Ραπίδη

Η πτώση του Μαριάνο Ραχόι και του Λαϊκού Κόμματος και ο σχηματισμός της νέας ισπανική κυβέρνηση του Σοσιαλιστή Πέδρο Σάντσεθ συνιστούν μια θετική εξέλιξη για τις προοδευτικές πολιτικές δυνάμεις τόσο στην Ισπανία όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η πολιτική καθαίρεση του πρώην Ισπανού Πρωθυπουργού ήταν το αποτέλεσμα της ευρείας συστράτευσης κομμάτων με διαφορετικό πολιτικό προσανατολισμό και πολιτικά αιτήματα, αλλά με κοινό παρονομαστή την αλλαγή μιας πολιτικής ηγεσίας «βουτηγμένης» στα σκάνδαλα και στη διαφθορά. Κι αυτή η εξέλιξη από μόνη της αποτελεί μια σημαντική κατάκτηση και ισχυρή απόδειξη ότι τα δημοκρατικά αντανάκλαστα του ισπανικού πολιτικού συστήματος λειτουργούν.

Η στρατηγική και οι επιλογές Σάντσεθ

Στο επίπεδο της πολιτικής στρατηγικής, επί διακυβέρνησης Ραχόι, ο Σάντσεθ ακολουθούσε μια ήπια έως αθόρυβη πολιτική εναγκαλισμού των κυβερνητικών επιλογών στα οικονομικά ζητήματα και στο ζήτημα της Καταλονίας, πιεζόμενος από την πλειοψηφούσα συντηρητική πτέρυγα του σοσιαλιστικού κόμματος.

Αμέσως μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης με την ψήφο στήριξης της πλειοψηφίας των κομμάτων της αντιπολίτευσης, κυρίως των Podemos, ο Σάντσεθ άρχισε σταδιακά να προσθέτει τις δικές του «πινελιές» στη διαμόρφωση του νέου πλαισίου των κυβερνητικών πολιτικών και προτεραιοτήτων. Ενώ ξεκαθάρισε πως δεν προτίθεται να προβεί σε αλλαγές στον εθνικό προϋπολογισμό, επιχειρεί να κατευθυνθεί ένα μέρος των δαπανών προς την υποστήριξη των πιο ευάλωτων κοινωνικών στρωμάτων, επαναφέροντας την καθολική πρόσβαση των πολιτών στη δωρεάν πρωτοβάθμια ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Παράλληλα, στο ζήτημα της Καταλονίας, παρότι ο Σάντσεθ δεν είχε καταγγείλει με δυναμικό και ξεκάθαρο τρόπο την κατασταλτική και ακραία αντιδημοκρατική πολιτική της κυβέρνησης Ραχόι πριν και μετά το δημοψήφισμα του Οκτωβρίου 2017, τάσσεται υπέρ του πολιτικού διαλόγου για την αναζήτηση λύσης και την αποκατάσταση του status quo ante στην Καταλονία. Ήδη τα περισσότερα καταλανικά κόμματα έχουν χαιρετίσει την πρόθεση διαλόγου του Σάντσεθ, καλλιεργώντας μια δυναμική λύσης σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό και ευαίσθητο ζήτημα.

Τα δύο παραπάνω θέματα διαμορφώνουν μια πρώτη, αισιόδοξη εικόνα για τις προθέσεις της νέας ισπανικής κυβέρνησης. Την ίδια στιγμή, η κινητικότητα της ισπανικής ηγεσίας και στο φλέγον θέμα των θεσμικών μεταρρυθμίσεων στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη αξιολογείται θετικά, με την πίεση προς το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα, ώστε αυτό να λάβει ξεκάθαρη θέση και να επιταχύνει για ξεκάθαρες αποφάσεις από την Κομισιόν και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, να αυξάνεται.

Η επικοινωνία με τους Podemos και οι λεπτές ισορροπίες

Τόσο στο εσωτερικό μέτωπο όσο και σε σχέση με τις τρέχουσες εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πολλά θα εξαρτηθούν από τη στάση και την πολιτική στρατηγική των Podemos. Τα «κανάλια» επικοινωνίας μεταξύ Σάντσεθ και Ιγκλέσιας έχουν ενισχυθεί, με πρώτο και βασικό στόχο και των δύο πλευρών τη διαμόρφωση μιας αριστερής και προοδευτικής δυναμικής στην εσωτερική πολιτική σκηνή.

Ωστόσο, αξίζει να σημειώσουμε ότι οι ισορροπίες είναι ρευστές και ευαίσθητες. Από τη μία, το σοσιαλιστικό κόμμα τείνει να ενισχύει τις προοδευτικές πολιτικές, ώστε να διαμορφώσει μια εκλογική δυναμική για τη συνέχεια. Από την άλλη, σε αυτό ακριβώς το σημείο εστιάζεται και η στρατηγική στην οποία επενδύουν οι Podemos. Διαμορφώνεται, έτσι, μια κατάσταση λεπτών πολιτικών συσχετισμών εντός του ευρύτερου εκλογικού ακροατηρίου της αριστεράς και της κεντροαριστεράς. Σε αυτό το δίπολο, όταν αποδυναμώνονται οι σοσιαλιστές, αναμένεται να ενδυναμώνονται οι Podemos και το αντίστροφο, κάτι που οδηγεί αναπόφευκτα στην ακόλουθη κατάσταση: αφενός να διατηρείται η πολιτική και εκλογική δυναμική των αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων συνολικά στην Ισπανία αφετέρου να διαμορφώνονται συνθήκες ανταγωνισμού για την πολιτική ηγεμονία ανάμεσα στους σοσιαλιστές και τους Podemos.

Σε αυτό το σύνθετο πλαίσιο συσχετισμών, αλλά και στο επίπεδο της κοινοβουλευτικής ισχύος, είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι το σοσιαλιστικό κόμμα βρίσκεται και θα βρίσκεται υπό πίεση για υποχωρήσεις και συμβιβασμούς από τις δυνάμεις που το στήριξαν για να πέσει ο Ραχόι. Μάλιστα, από τους 180 βουλευτές που στηρίζουν σήμερα τον Σάντσεθ, μόνο οι 84 είναι βουλευτές του σοσιαλιστικού κόμματος.

Το ισχυρότερο «χαρτί» όλων το κρατούν οι Podemos. Και αυτός είναι ένας σημαντικός λόγος για την ηγεσία Σάντσεθ να προχωρήσει σε πολιτικές, εντός και εκτός συνόρων, που ενισχύουν το προοδευτικό μπλοκ, την κοινωνική και περιφερειακή συνοχή, και εξυπηρετούν την προώθηση ενός βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης για την Ισπανία και την Ευρωζώνη. Εάν η ισπανική πολιτική τεθεί σε αυτήν την τροχιά, μένει να φανεί ποιος πολιτικός σχηματισμός θα αναλάβει την πρωτοκαθεδρία.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 2ος όροφος
Τ.+30 210 3647912

info@enainstitute.org
enainstitute.org